

Kooperatif Postası

KARINCA

MART 2023 YIL: 89 SAYI: 1035 ISSN: 1300-1450

MART 2023

KARINCA

Yıl: 89 Sayı: 1035
Mart 2023

ISSN: 1300 - 1450

Türk Kooperatifçilik Kurumu Basın, Yayın, Araştırma
Danışmanlık ve Eğitim Hizmetleri İşletmesi Adına

Sahibi
Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY

Yazı İşleri Müdürü ve Baş Editör
Prof. Dr. Hasan YAYLI

Editörler Kurulu
Prof. Dr. Nurettin PARILTI
Prof. Dr. Serdar SAĞLAM
Prof. Dr. Muharrem ÇETİN
Prof. Dr. Turhan ÇETİN
Prof. Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU
Prof. Dr. Hasan YAYLI
Prof. Dr. Mehmet BAŞ

İdare ve Yazışma Adresi (Yönetim Yeri)
Head Office and Correspondence Address
Mebusevleri Mah. Turgut Reis Cad. No: 15/6
06570 Çankaya - ANKARA
Tel: (0312) 472 99 59 - 472 99 11
Belge Geçer: (0312) 472 97 64
www.koopkur.org.tr
koopkur@gmail.com
admin@koopkur.org.tr

20 Mayıs 1931'de kurulan kamu yararına çalışır,
TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU
Basın, Yayın, Araştırma Danışmanlık ve Eğitim
Hizmetleri İşletmesinin aylık dergisi

Yazılarda savunulan fikirler yazarlarına aittir.
Gönderilen yazı ve haberler iade edilmez
Yazılar elektronik ortamda teslim edilir.

Yayın Türü
Yaygın Süreli Yayın

Yayın Tarihi
31 Mart 2023

Grafik Tasarım
GÖKSU MATBAACILIK
Gökhan KOÇ
Kazım Karabekir Cad. No: 39/98
İskitler - ANKARA
gokhankoc82@hotmail.com

Bu Sayıda.....

BAŞYAZI	3
SALİM ARSLAN TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU 2022 YILI OLAĞAN GENEL KURUL TOPLANTISI YAPILDI	5
ÖZDEM SATICI TOPRAK KOOPERATİFLERDE ÜST ÖRGÜTLENME VE BU ÖRGÜTLENMEYİ TEŞVİK EDİCİ DÜZENLEMELER	15
MUSTAFA YAVUZ 7435 SAYILI KANUNLA KOOPERATİFLER KANUNUNDA YAPILAN SON DEĞİŞİKLER	19
YETER DEMİR USLU SAĞLIK İŞLETMELERİNDE HALKLA İLİŞKİLERİN ÖNEMİ	25
YASEMİN ERSOY GIDA GÜVENLİĞİ SİSTEMİ HACCP	31
İRFAN ÜNVER NASRATTINOĞLU ERGENEKON'DAN ÇIKIŞ YA DA NEVRUZ BAYRAMI	37

*Dergimizde yayınlanan yazıların sorumluluğu
yazarlarına aittir.*

Başvazi

Değerli kooperatif dostları;

Karınca dergisinin 1035. sayısına isabet eden 2023 yılının Mart sayısında yeniden beraberiz. Şubat ayı içerisinde ülkemiz tarihin en yıkıcı felaketlerinden biri olan Kahramanmaraş depremlerini yaşadı. 6 Şubat'ta Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesinde 7.7 ve Elbistan ilçesinde 7.6 büyüklüğündeki iki deprem Kahramanmaraş dâhil 11 ilde büyük yıkıma neden oldu. Yıkımla beraber can kaybı ise 48 bini geçti. On milyonun üzerinde bir nüfus da depremlerden doğrudan ya da dolaylı olarak etkilendi. Ayrıca beş yüz binden fazla bağımsız bölümün de yıkık, acil yıkılacak ve ağır hasarlı olduğu tespit edildi. Bu sayılar iki milyonun üzerinde vatandaşımızın da evsiz kaldığına işaret etmektedir.

Felaketin can ve mal kaybı bilançosuna da yansıyan büyüklüğü hem millet olarak acımızı daha da derinleştirdi hem de daha güçlü bir vurgu ile dayanışma çabalarını görünür kıldı. Tek yürek olarak tüm milletimizin yüreğinin deprem bölgesi için attığına şahit olduk. Herkes gücünün yettiği kadar depremzedeler için maddi ve manevi boyutta nakdi ve aynı yardım seferberliği oluşturdu.

Ancak felaketin boyutu depremzedelere yönelik dayanışmanın kısa süreli olmayacağını da açık bir işareti. O nedenle de en az bir yıla yayılacak bir yardım sürekliliğinin sağlanması önem arz etmektedir. Yardımseverlerin tüm yardım imkânlarını bir anda seferber edip tüketmek yerine az da olsa sürekli olarak depremzedelerin yaşamlarını sürdürmelerine yetecek katkıyı sağlaması yönteminin toplumda benimsenmesi ve uygulanması gerektiği görülmektedir.

Bu bağlamda hem inancımızın yüklediği yükümlülüklerin gereği olan dayanışma mekanizmaları (*zekat, sadaka, fitre v.b.*) etkin olarak depremzedelere yönlendirilecek şekilde tasadduk edilmeli hem de kültürel kodlarımızda var olan dayanışmacı ruhumuz depremzedelerin yaşam koşullarını iyileştirecek ve sosyal yaşama yeniden katılmalarını sağlayacak şekilde yönlendirilmelidir. Bu husus tüm vatandaşlarımızın vatandaş olma, mümin olma ve bu millete mensup olma aidiyetinin doğal bir sonucu olarak görülmeli ve uygulanmalıdır.

Zira komşusu aç iken tok yatanın bizden olamayacağı ilkesi üzerine inşa edilen inancımız, mensuplarında darda olan insanlara yardım etmeyi emretmektedir. **“Komşu komşunun külüne muhtaçtır”, “İmece günü bulut görmeyene ne mutlu”** gibi dayanışma vurgusu içeren atasözlerimiz, kültürel kodlarımızdaki yardımlaşma ve dayanışmanın muhtevasına ilişkin de ipuçları taşımaktadır. O halde bu milletin bir mensubu olmanın doğal gereği de bu dayanışma kervanına ilminin ve gücünün yettiğince katkı sağlamaktan geçmektedir.

Kahramanmaraş depremleri bir deprem ülkesi olarak bu tür büyük felaketlere yeterince hazır olmadığımızı da gösterdi. Deprem yaralarının hala çok taze, mağduriyetlerin hala çok belirgin

olarak sürdüğü bu günlerde bu tür konuları tartışmanın depremzedelere bir yararı olmayacağı açıktır. Ancak diğer taraftan da ders alınmadığı takdirde tarihin tekerrür edeceğini biliyor isek bu olaydan çıkarmamız gereken dersleri de iyi çalışmalıyız. Gündelik çıkar temelli siyasi tartışmalara alet etmeden, siyasi rant elde etme maksadı taşımadan sorunun kaynağını bulmak ve gelecekte ortaya çıkması muhtemel felaketler karşısında idari, mali, hukuki, sosyal, siyasi, ekonomik kırılma alanlarını güçlendirerek dirençliliği artırmaya dönük politikalar üzerinde odaklanmak gerektiği açıktır.

Afetlere hazırlık ve afet sonrası zararların azaltılması bağlamında bütünleşik afet yönetim ilkesine odaklanarak bu ilke doğrultusunda afet politikasının oluşturulması gerekmektedir. Sadece deprem özelinde değil tüm potansiyel afetler için güçlü bir dirençliliğin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Zira Türkiye, birçok doğal hayatı etkileme potansiyeline sahip afet riski taşıyan bir coğrafyada yer almaktadır. Bunların en başında deprem en önemli risk unsuru olarak ortaya çıkmakla birlikte aynı zamanda ülkemiz sel, heyelan, kuraklık, orman yangınları, kitlesel dış göçler gibi risklerle de karşı karşıya olan bir ülkedir. Ve her zaman bu risklerin felaket boyutuna ulaşabilme potansiyeline sahip oldukları unutulmamalıdır. O nedenle afetin büyüklüğü, daha önce hiç görülmemiş boyutta şiddetli ve yıkıcı olması gibi gerekçeler afetlerin yönetilemeyeceği ve ortaya çıkaracağı zararların kısmen de olsa önlenemeyeceği anlamına gelmemelidir.

Zira afetin ne zaman olacağı öngörülemez olsa da günümüzde insanlığın ulaştığı bilimsel bilgi, ortaya çıkabilecek olan afetin büyüklüğü ve olası etkilerine dair alternatif simülasyonlar oluşturmayı mümkün kılmaktadır. Dolayısı ile afetlerin ne zaman olacağını öngöremiyor olsak da sonuçlarını önleyebilme imkanı ve potansiyeline sahip olduğumuz açıktır. Afet öncesi, afet esnası ve afet sonrası tüm aşamaları birbiri ile ilişkili ve entegre bir bakış açısı ile önleyici ve onarıcı afet politikası araçlarını oluşturmak ve kararlı bir şekilde uygulama iradesini ortaya koymak bu sürecin ilk basamağı olmalıdır.

Oluşturulacak ulusal eylem programları ortalama beklenen afet riski üzerinden değil de muhtemel en büyük risk öngörüsü üzerinden oluşturulmalı afetlerle ilgili olarak teknolojinin daha yaygın ve etkin kullanımı temel stratejilerden biri olarak belirlenmelidir. Sahip olduğumuz teknolojik donanım ve yazılım kabiliyetleri afet yönetim süreçlerinde bilgi ve veri temelli politika üretme ve uygulama, veriye dayalı politika oluşturma yaklaşımını tüm politika aktörleri için önceleyen bir yaklaşım olmalıdır.

Ramazan ayının toplumsal dayanışma ve tek yürek olma duygusunu hem yüreğimizde yaşadığımız hem de eylemlerimize yansıttığımız günlerin çoğalmasına vesile olacağını umut ediyorum.

Zira Ramazan; birlik, beraberlik, paylaşma ve dayanışma ayıdır. Ramazan vesilesi ile zekât ve fitrelerimizle, infak ve sadakalarımızla nice kardeşlik köprüleri kurulabilir. Yoksulların, muhtaçların, gariplerin ve kimsesizlerin yüzü güler.

Yaşadığımız afetle mahzun olan gönüllerimizin bu ayın bereketiyle esenliğe kavuşabilmesini, Ramazan ayının bizlere yüklediği maddi dayanışma içerikli yükümlülükleri depremzedelere yöneltmek bir nebze de olsa sağlayabiliriz.

1035. sayısını sizlerle buluşturduğumuz Karınca dergisinin başyazısı vesilesi ile başta Çanakkale şehitlerimiz olmak üzere bütün şehitlerimize, ebedi âleme göç eden gazilerimize Allah'tan rahmet niyaz ediyorum. Deprem ve ardından Adıyaman ve Şanlıurfa'da gerçekleşen sel felaketlerinde yaşamını yitiren tüm vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, aziz milletimize de başsağlığı diliyorum.

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU 2022 YILI OLAĞAN GENEL KURUL TOPLANTISI YAPILDI

Salim ARSLAN

Türk Kooperatifçilik Kurumu Derneği 2022 Yılı Olağan Genel Kurul Toplantısı 11.03.2023 tarihinde Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Seminer 1 salonunda yapıldı.

Açılış, Saygı duruşu ve İstiklal Marşımızın okunmasından sonra gündemin 3. maddesi gereğince başkanlık divanı seçimine geçildi.

Saygı duruşu ve İstiklal Marşımızın okunması

Divan Başkanı olarak Hüsnu POYRAZ,

Başkan Yardımcısı Yavuz KOCA,

Katip Üyeliklerine Naci SARIARSLAN

ve

Araş. Gör. Nuriye VAROL GÖNEN seçildi.

Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY açılış konuşması yaptı.

Konuşmasında 2022 yılının dernek faaliyetleri açısından olumlu geçtiğini söyledi. Bu faaliyetlerle ilgili bilgi verdi.

Çeşitli üniversite ve diğer eğitim kurumlarından temsilcilerle görüşmeler yapıldığını, iş birliği yapılma amaçlı olarak **yönetim kurulu üyeleri** ile **Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Genel Müdürü Hüseyin AYDIN** ve **Pankobirlik Genel**

Müdürü Tolga DEMİRHAN'ı ziyaret ettiklerini yapılan ziyarette Kooperatifçilikle ilgili görüşmelerde bulunulduğunu ve Kurumumuzun görüşlerine yer verildiğini söyledi.

Ayrıca **FAO**, **Tarım ve Orman Bakanlığı** ve **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı** ile ortaklaşa 22 Şubat 2022 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen Kooperatifler İçin Uluslararası İşbirliği Temalı tanıtım toplantısında Yönetim Kurulu iki üyemizin kurumumuzu temsil ederek katıldıklarını belirtti.

Yönetim Kurulu Başkanı
Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY

Başkanlık Divanı : Yavuz KOCA, Hüsnu POYRAZ,
Araş. Gör. Nuriye VAROL GÖNEN, Naci SARIARSLAN

Kurumumuzun öncelikle Eğitim ve Yayın faaliyetlerine önem verildiğini, 2022 yılında da süreli yayınlarımız kesintisiz çıkarılmış Karınca dergisinin 1032 sayısı, 3. Sektör Sosyal Ekonomi Dergisinin ise 57/4 sayısı yayınlanmıştır dedi. Karınca dergisi 2023 yılında dijital ortamda yayın hayatına devam edeceğini belirtti.

Bunlardan başka Başkan, Kurumumuz yurt dışı Kooperatif kuruluşlarla ilişkilerini sürdürmekte olup, kurumun üyesi olduğu uluslararası *Kooperatifler Birliği (ICA)* ve *Uluslararası Kooperatif Ekonomisi Araştırma Merkezi (CIRIEC)*'in düzenlemiş olduğu toplantılara da katılımların devam ettiğini söyledi.

Bunların yanı sıra Kurumumuz Milletlerarası Kooperatifçilik Kongrelerini yapmaya devam etmekte olup 2022 yılında 24. Kongremizi de 19-21 Ekim 2022 tarihlerinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti/ GİRNE'de yapıldığını ve bu toplantıya birebir katılanlar haricinde online olarak yurtiçi ve yurt dışından çok sayıda katılımcıların olduğunu, 2023 yılında 25. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresini Cumhuriyetimizin Kuruluşunun 100. Yılı münasebetiyle yurt içinde Antalya'da yapmayı planladıklarını söyledi ve Genel Kurula katılan üyelere teşekkür ederek konuşmasını tamamladı.

Üyelikte 30 yılını dolduran **Prof. Dr. Nurettin PARILTI** ve **Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN**'a plaket verildi.

Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY, Prof. Dr. Nurettin PARILTI'ya plaket verirken

Sayın Hüsnü POYRAZ, Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN'a plaket verirken

2022 yılı faaliyet raporu okunmamasına, denetim kurulu raporunu **Doç. Dr. Emine Öner KAYA** tarafından okundu ve ittifakla kabul edildi.

Yönetim ve Denetim kurulları ayrı ayrı oylandı ve ittifakla ibra edildi.

Doç. Dr. Emine Öner KAYA

2023 yılı gelir bütçesi ve harcama bütçesi hakkında **Prof. Dr. Nevzat AYPEK** bilimsel araştırmalar, Milletlerarası Kongre giderleri, çalışan personel ücretleri, emlak vergileri, bilimsel amaçlı yolluklar

Prof. Dr. Nevzat AYPEK

idari giderler ve iktisadi işletme giderleri olmak üzere 1.520.000 (BirMilyonBeşYüzYirmiBin) TL harcama planladıklarını söyledi. Yapılan oylamada ittifakla kabul edildi.

2023 yılı çalışma programı bütçesinden gerektiğinde gider ödemeleri arasında aktarma ve değişiklik yapmaya, fasıllar ve bölümler açmaya ve kapatmaya ilişkin yönetim kuruluna yetki verilmesi ittifakla kabul edildi.

Kurum üyelerine ödenecek yolluk ve yevmiyeyle kurum organlarında görev alanlara ve kurum personeline ödenecek ücretleri belirlemek üzere yönetim kuruluna yetki verilmesi ittifakla kabul edildi.

Kurumun mülkiyetinde bulunan arsalar üzerine bina yapılması, kat karşılığı verilmesi, satılması veya benzer değerlendirilmesi, ayrıca yeniden gayrimenkul satın alınması, satılması, bağış alınması ve intifa ve irtifak haklarının tesisi ve devredilmesi hususunda **Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY** söz aldı.

*Kurumun Yenimahalle Susuz ve Kahramankazan Saray mevkiinde bulunan arsaların bir kısmının Karayolları 4. Bölge Müdürlüğüne kamulaştırması sonucu ödenen istimlak bedeli ile yeni bir Gayrimenkul alımı için araştırma yapmaya başladıklarını kalan arsaların güncel tapularını aldıklarını, ayrıca Kızılay'daki binamızın dershaneye, alt katta bulunan dükkanlardan birinin lokanta diğerinin ise börekçi kiraladığını, Balgattaki iki daireyi kiraya verdiklerini, Regnum Sky Towerdaki ofisi ise Çırağan Enerji A.Ş.'ye kiraya verdiklerini derneğin ise Kooperatifçilik Eğitim Vakfının Turgut Reis Caddesi 15/6 numaralı dairesinde faaliyetlerini yürüttüğünü söyledi. **Hüsnü POYRAZ** 40 dönümlük parsele mesken yapılabilir mi diye sordu.*

Yönetim Kurulu Başkanı 40 dönümlük arsanın Kahramankazan'da sanayi bölgesinde olması nedeniyle konut yapımına müsaade edilmeyeceğini söyledi.

Yapılan oylamada ittifakla kabul edildi.

Yabancı ülkeler kooperatif kuruluşlarıyla kooperatifçilik konusunda teknik, bilimsel, eğitim, kültürel ve sair konularda işbirliği yapmak veya işbirliğini koordinasyon hizmetlerini öngören protokol ile sair anlaşmalar imzalamak konusunda yönetim kuruluna yetki verilmesi ittifakla kabul edildi.

Kuruma yeni üye kabulü ve mevcut üyelere üyelik şartlarını kaybedenlerin üyeliklerinin sona erdirilmesi konusunda yönetim kuruluna yetki verilmesi ittifakla kabul edildi.

Yönetim kurulu tarafından verilen önerge ile; Türk Kooperatifçilik Kurumu Basın, Yayın, Araştırma, Danışmanlık ve Eğitim Hizmetleri İşletmesi sermayesinin 300.000 (ÜçYüzBin) TL artırılarak 1.714.000 (BirMilyonYediYüzOnDörtBin) TL'ye çıkarılması ittifakla kabul edildi.

Dilek ve temenniler kısmında **Divan Başkanı Hüsnü POYRAZ** söz almak isteyen olup olmadığını sordu. **Yusuf ÜSTÜN** söz aldı.

Kurum üye kaydının artırılmasını, Bakanlık ve Üniversiteler ile görüşülerek Kooperatifçilik ile ilgili eğitim projeleri yapılmasını önerdi.

Yavuz KOCA söz aldı. **Yusuf ÜSTÜN**'ün önerisine katıldığını söyledi. Cumhuriyetimizin 100. Yılında Kooperatifçilik alanında bir panel yapılabilir dedi. **İrfan ÜNVER** söz aldı. Türk Kooperatifçilik Kurumu olarak milli bayramlarda **Atatürk**'ü anma törenleri düzenler şiirler okurduk.

Yine bu şekilde eskiden yaptığımız gibi geleneklerin sürdürülmesi gerektiğini söyledi. Başka söz isteyen olmadığından Divan Başkanı Genel Kurul üyelerine teşekkür ederek yönetim kuruluna sağlık, başarı ve iyi niyet temennisinde bulunarak toplantıyı kapattı.

Genel Kurulun'dan Görüntüler

KOOPERATİFLERDE ÜST ÖRGÜTLENME VE BU ÖRGÜTLENMEYİ TEŞVİK EDİCİ DÜZENLEMELER

Özdem SATICI
TOPRAK*

I - Giriş

Ortaklarının müşterek ihtiyaçlarını dayanışma, kefalet ve yardım yoluyla gidermeyi amaç edinmiş özel hukuk tüzel kişisi olan kooperatifler yedi gerçek veya tüzel kişi ile kurulur.

Ekonomik faaliyetleri nedeniyle 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na tabi ticaret şirketi olan kooperatiflerin sosyal ve toplumsal yönü de bulunduğundan 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda kooperatiflerin üst örgütlenmesine yönelik düzenlemelere yer verilmiştir.

Üst örgütler anılan Yasa'da özellikle kooperatiflerin müşterek menfaatlerini korumak, faaliyetlerini koordine etmek ve denetlemek, kooperatifçiliği geliştirmek ve eğitim yapmak gibi hizmetlerin yerine getirilmesi için görevlendirilmiştir.

II - Kooperatiflerde Üst Örgütlenme

II. 1. Üst Kuruluşlar

Kooperatiflerde üst Örgütlenme bir ülkede kooperatiflerin, birim kooperatiften ulusal birliğe kadar, aşağıdan yukarıya doğru, piramit biçiminde, dikey olarak örgütlenmesidir.¹ 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda "üst kuruluşlar" olarak adlandırılan üst örgütler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği'dir. (KK Md.70/1, 72/1, 76/1, 77/1)

Anılan Yasa uyarınca konuları aynı veya birbiriyle ilgili nitelikte olan yedi veya daha çok kooperatif tarafından birlikler kurulabileceği bu kooperatiflerin ana sözleşmelerinde düzenlenebilir. (KK Md.72/1)

*Ticaret Bakanlığı, Ticaret Başmüfettişi

1) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/9564#:~:text=Kooperatiflerde%20%C3%BCst%20%C3%B6rg%C3%BCtlenmede%2C%20birim%20kooperatifler,birim%20kooperatifler%20taraf%C4%B1n%20dan%20y%C3%B6netilmektedir>

Bu birliklerin kooperatif şeklinde kurulması zorunlu olup, ilgili bakanlık² tarafından bölgeler belirlendiği takdirde, bu bölgelerde aynı çalışma konularına sahip birden fazla kooperatif birliği kurulamaz. **(KK Md.72/2-3)**

Yine 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda kooperatif birliklerinin de kendi aralarında kooperatif şeklinde merkez birlikleri kurabilecekleri düzenlendiğinden merkez birlikler de 7 kurucu ortak birlik tarafından oluşturulabilir. **(KK Md.76/1)**

Aynı şekilde birlikler veya merkez birliklerin kooperatif şeklinde Türkiye Milli Kooperatifler Birliği'ni kurabilecekleri düzenlenmiş ve bu paralelde kısa adı **TÜRKİY-KOOP** olan 30/12/1991 tarihinde Türkiye Milli Kooperatifler Birliği kurulmuştur.³

Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan 2017 Mayıs tarihli "**Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016**" başlıklı belgede, türkiye'de 37 farklı tür altında kayıtlı toplam 53.259 kooperatifin 16.008'inin bir üst kuruluş olan birliklere ortak olduğu, ülke genelinde birlik sayısının 462, Merkez Birliği sayısının 14 olduğu⁴, konut yapı kooperatiflerinde 3, tarımsal kalkınma kooperatiflerinde 5, tarım kredi kooperatifleri, sulama kooperatifleri, taşıma kooperatifleri, tüketim kooperatifleri, su ürünleri kooperatifleri ve kredi kefalet kooperatiflerinde ise birer merkez birliğinin bulunduğu belirtilmiştir.

Aynı belgeye göre, kooperatiflerin birliklere katılım oranı %30,1, birliklerin merkez birliklere katılım oranı % 57,3 ve merkez birliklerin Türkiye Milli Kooperatifler Birliği'ne katılım oranı ise % 78,6 civarındadır.⁵

Dolayısıyla bu veriler ışığında, dikey örgütlenmedeki katılım oranının üst katmanlara çıktıkça arttığını söylemek mümkündür.

II. 2. Amaç, Görev ve Yetkileri

Kooperatif üst örgütleri özünde kendi çıkarları için çalışmazlar. Bunların esas amacı, üyeleri olan kooperatif veya kooperatif birliklerine teknik ve ekonomik yönden yardım etmek, onların bu yöndeki faaliyetlerini geliştirmek; böylece dolaylı olarak kooperatiflerin ortaklarına daha yararlı olmalarını sağlamaktır.⁶

Bu amaçla 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na göre, üst kuruluşlar kooperatiflerin müşterek menfaatlerini korumak, amaçlarını gerçekleştirmek için iktisadi faaliyette bulunmak, faaliyetlerini koordine etmek ve denetlemek, dış memleketlerle olan münasebetlerini düzenlemek, kooperatifçiliği geliştirmek ve eğitim yapmak, kooperatifçilik konularında tavsiyelerde bulunmak

2) *İlgili bakanlık deyiminden, bu Kanun kapsamındaki tarımsal amaçlı kooperatifler ve üst kuruluşları için Tarım ve Orman Bakanlığı, yapı kooperatifleri ve üst kuruluşları için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve diğer kooperatifler ve üst kuruluşlar için ise Ticaret Bakanlığı'nın anlaşılması gerekliliği doğmuştur.*

3) <http://www.turkey.coop/menu/Turkiye-Milli-Kooperatifler-Birligi-Tarihcesi/11>

4) *Örneğin, TÜRK KENT, TÜRK KONUT, OR-KOOP, TESKOMB, SÜR-KOOP gibi üst kuruluşlar kooperatif merkez birlikleri arasındadır.*

5) <https://ticaret.gov.tr/data/5d41e45e13b87639ac9e02dc/15fb10a7fe0bba07482ac9da277b5d35.pdf>

6) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/9564#:~:text=Kooperatiflerde%20%C3%BCst%20%C3%B6rg%3%BCtlenmede%2C%20birim%20kooperatifler,birim%20kooperatifler%20taraf%C4%B1n%20dan%20y%C3%B6netilmektedir.>

gibi hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla faaliyet gösterir. (KK Md.70/1)

Anılan Kanun'da, birliklere ortağı olan kooperatifi genel kurula çağırma, genel kurulun sevk ve idaresine katılma, merkez birliğin kuruluşunu tamamlamadığı hallerde kendilerine bağlı kooperatifleri denetleme, ilgili Bakanlıkça dış denetimle yetkilendirilmeleri halinde kooperatif ve birliklerde dış denetimde bulunma gibi görev ve yetkiler verilmiştir. (KK Md.43/1, 45/5, 69/2-c, 75/1)

III - Üst Örgütlenmeyi Teşvik Edici Düzenlemeler

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda kooperatiflerin üst örgütlenmesini teşvik edecek bazı düzenlemelere yer verilmiştir.

Buna göre, yılda bir defa olağan genel kurul toplantısı yapmakla mükellef olan kooperatifler; üst kuruluşa ortak olunması ve genel kurul toplantısının gündemine konuyla ilgili madde konulması şartıyla, olağan genel kurul toplantılarını en fazla iki hesap dönemini kapsayacak şekilde ve birleştirerek yapılabilme imkanına sahip olurlar. (KK Md.45/1)

Kooperatiflerde üst örgütlenmeye dahil olmayı teşvik eden düzenlemelerden biri de 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 93. Maddesinde düzenlenen vergi muafiyetine yöneliktir.

Anılan maddeye göre kooperatifler, kooperatif birlikleri ve kooperatif merkez birlikleri faaliyete geçen üst kuruluşlara ortak olmadıkları takdirde söz konusu maddenin 1 no.lu fıkrasının (b) bendi ile 2 no.lu fıkrası haricindeki fıkralarda yazılı muafıklardan yararlanamazlar. (KK Md.93/1,2,4)

Ancak, kurumlar vergisi muafiyeti için faaliyete geçen üst birliğe ortak olma şartı 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda mevcut olduğu halde bu zorunluluk, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda yer alan kooperatif muafiyet şartları arasından çıkarılmıştır. (KVK Md.4/1-k)

Bununla birlikte, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 35. maddesinde diğer kanunlardaki muafiyet, istisna ve indirimlere ilişkin hükümlerin, kurumlar vergisi bakımından geçersiz olduğu belirtildikten sonra, geçici 1. Maddesinde ise **bu Kanunun yürürlüğünden önce kurumlar vergisine ilişkin olarak başka kanunlarda yer alan muafiyet, istisna ve indirimler bakımından 35 inci madde hükmünün uygulanmayacağı** düzenlenmiştir.

Konuyla ilgili olarak Danıştay tarafından verilen kararlarda, **Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 7. Maddesinin 16. Bendinde öngörülen muafiyet koşullarını ihlal etmeyen kooperatiflerin yalnızca üst birliğe ortak olmadıkları neden gösterilerek net aktif vergisi mükellefi sayılmalarına olanak bulunmadığına** hükmedilmiş⁷; bazı yargılama dosyalarında ise davanın taraflarınca, üst birliğe ortak olmak kooperatiflerde vergi muafiyeti şartlarından biri olarak ileri sürülmüştür.⁸

Nihai olarak, her ne kadar vergi kanunlarının uygulanmasında üst birliğe ortak olma şartının aranmadığı anlaşılmış olmakla birlikte, gerek Kooperatifler Kanunu'nun 93. Maddesinde yer alan muafiyetlerin 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun yürürlüğünden önce mevcut olması ve aynı Yasa tarafından yürürlük öncesi muafiyetlerin korunması, gerekse 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda yer alan muafiyet şartları arasında üst birliğe ortak olma şartının varlığını halen koruması, bu şartın gerekliliğini sürdürdüğü izlenimi vermekte; bu bağlamda kanımızca bu

7) D.3.Daire 1997/1481 E. 1998/1299 K. 21/04/1998 T.

8) D.9.Daire 2019/3741 E. 2022/449 K. 17/02/2022 T.

husustaki mevzuat karmaşıklığının son bulması için 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'ndaki düzenlemenin de Kurumlar Vergisi Kanunu'na paralel duruma getirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

IV - Sonuç

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda kooperatiflerde kooperatif şeklinde dikey örgütlenme öngörülmüş olup, bu bağlamda kooperatifler birlikleri, birlikler merkez birlikleri, birlikler ve merkez birlikleri birleşerek Türkiye Milli Kooperatifler Birliği'ni oluşturmuşlardır.

Anılan Kanun'da üst kuruluşlara kooperatiflerin özellikle eğitimi ve denetimi ile ilgili muhtelif görev ve yetkiler verilmiştir.

Yine aynı yasada, genel kurul toplantılarının birleştirilerek yapılmasına ve muhtelif vergi muafiyeti sağlanmasına yönelik olarak kooperatiflerin üst birliğe ortak olmasını teşvik edici bazı düzenlemeler de hüküm altına alınmıştır.

Kaynakça

- 1-T.C. Yasalar (1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu)
- 2-www.dergipark.org.tr
- 3-www.ticaret.gov.tr
- 4-https://karararama.danistay.gov.tr

7435 SAYILI KANUNLA KOOPERATİFLER KANUNUNDA YAPILAN SON DEĞİŞİKLER

Mustafa YAVUZ*

1. Giriş

Demokratik yönetim, sorumluluk, eşitlik, adalet, yardımlaşma ve dayanışma gibi değerleri bünyesinde barındıran kooperatifler, ülkemizin en önemli girişim modellerinden birisidir. Bu girişimler, diğer işletmelerden farklı olarak etkinliklerinin merkezine insanı koymaktadır.

Günümüzde, kooperatifçilik kamu ve özel sektör yanında üçüncü bir sektör olarak kabul edilmekte ve özel sektörle birlikte ekonomik ve sosyal kalkınmanın lokomotifleri olarak görülmektedir.

Dünya genelinde rekabet ile kamu yararı arasındaki dengenin kurulması noktasında da kooperatifler, söz konusu dengenin kalıcı olabilmesini sağlayan temel araçlardan birisi olarak görülmektedir.

Bu nedenle kooperatifçilik, bireylerin ve toplumun ekonomik ve sosyal kalkınması açısından oldukça önem arz etmektedir.

Ülkemizde kooperatiflerle ilgili genel ve temel düzenlemeler, 1969 yılında yürürlüğe giren 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda¹ (**KoopK**) yapılmıştır. Ekonomik, sosyal ve teknolojik alanlarda yaşanan gelişmeler, yargı makamlarınca verilen kararlar ve sektörden gelen talepler çerçevesinde anılan Kanunda zaman zaman değişiklik yapma ihtiyacı hâsıl olmaktadır.

Buradan hareketle, 26.01.2023 tarihli ve 7435 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 640 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla², Kooperatifler Kanununun iki ayrı hükmünde önemli düzenlemeler yapılmıştır.

İşte bu çalışmada, 7435 sayılı Kanunla, Kooperatifler Kanununda yapılan son değişiklikler tüm yönleriyle ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

***Gümrük ve Ticaret Uzmanı**

1) 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 10.05.1969 tarihli ve 13195 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2) 7435 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 640 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 01.02.2023 tarihli ve 32091 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2. Kooperatifler Kanununda 7435 Sayılı Kanun Yapılan Düzenlemeler

2.1. Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı Doğrultusunda Bakanlık Temsilcisi Ücretinin Genel Çerçevesi ve Temel İlkelerinin Kanunla Düzenlenmesi

Kooperatiflerin ve bunların üst kuruluşlarının genel kurul toplantılarına Bakanlık temsilcisinin katılması zorunludur. Kooperatif genel kurullarının daha demokratik bir ortamda ve mevzuata uygun olarak yapılmasına nezaret eden Bakanlık temsilcilerine dair hususlar, **KoopK**'nın 87. maddesinde düzenlenmiş ve bu hüküm 7339 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla³ yeniden tanzim edilmiştir.

Zikredilen madde uyarınca kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin, genel kurul toplantılarından en az 15 gün önce ilgili Bakanlıktan temsilci⁴ talebinde bulunması gerekmektedir. Kooperatiflerin genel kurul toplantıları, Bakanlık temsilcisinin huzuru ile açılır ve devam eder. Temsilcinin temel görevi, toplantının kanunlara, anasözleşmeye ve gündeme göre yürütülmesine nezaret etmektir. Ayrıca, genel kurul toplantı tutanağı ile toplantıya katılanların listesi temsilci tarafından imzalanır. Temsilci, genel kurulda, kanun ve anasözleşmeye aykırı olarak alınan kararlar hakkındaki görüşünü tutanakta belirtir. Usulüne uygun talepte bulunulduğu halde, temsilci toplantıya katılamaz ise ilan edilen saatten bir saat sonra toplantıya başlanır

7339 sayılı Kanunla yapılan değişiklik bağlamında, **KoopK**'nın 87. maddesinin üçüncü fıkrasında **“Bakanlık temsilcisinin nitelikleri, görevleri, yetkileri, ücret tarifeleri ile temsilci görevlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir. Bakanlık temsilcisinin ücreti, ilgili kooperatif tarafından karşılanır.”** hükmüne yer verilmiştir.

Bu hüküm doğrultusunda, Bakanlık temsilcisi ücretleri, Ticaret Bakanlığı tarafından Kooperatif ve Üst Kuruluşlarının Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulundurulacak Bakanlık Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Yönetmelikte⁵ (*Genel Kurul Yönetmeliğinde*) düzenlenmiştir.

Hal böyle iken, **KoopK**'nın 7339 sayılı Kanunla değişik 87. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan **“ücret tarifeleri”** ibaresi, Anayasa Mahkemesinin 28.09.2022 tarihli ve E.2021/130, K.2022/110 sayılı kararı ile iptal edilmiş ve iptalin Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra (*17.05.2023 tarihinde*) yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.⁶

Anayasa Mahkemesinin iptal kararında, bakanlık temsilcisinin ücret tarifesinin temel ilkeleri ve

3) 7339 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 26.10.2021 tarihli ve 31640 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

4) İlgili bakanlık; tarımsal amaçlı kooperatifler ve üst kuruluşları için Tarım ve Orman Bakanlığı, yapı kooperatifleri ve üst kuruluşları için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, diğer kooperatifler ve üst kuruluşları için ise Ticaret Bakanlığıdır.

5) Kooperatif ve Üst Kuruluşlarının Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulundurulacak Bakanlık Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Yönetmelik, 14.01.2022 tarihli ve 31719 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

6) Anayasa Mahkemesinin 28.09.2022 tarihli ve E.2021/130, K.2022/110 sayılı kararı, 17.11.2022 tarihli ve 32016 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

genel çerçevesi kanunla düzenlenmeksizin bu konuda idareye düzenleme yetkisi tanınmasının kanuni düzenleme ilkesi ve yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilmiştir.

Buradan hareketle, Anayasa Mahkemesinin gerekçeli kararına uygun şekilde Bakanlık temsilcilerinin alacağı ücretin üst sınırının Kanunda belirlenebilmesi amacıyla, 7435 sayılı Kanunla, **KoopK**'nın 87. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan **“ücret tarifeleri”** ibaresi **“ücretinin ödenmesine ilişkin esaslar”** şeklinde değiştirilmiş ve ayrıca anılan maddeye **“Bakanlık temsilcilerine, (1200) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçmemek üzere Ticaret Bakanlığınca belirlenen tutarda ücret net olarak ödenir.”** şeklinde yeni bir fıkra eklenmiştir.

Öte yandan, **KoopK**'da yapılan bahse konu düzenlemenin Ticaret Bakanlığına verdiği yetki doğrultusunda, Genel Kurul Yönetmeliğinde de adı geçen Bakanlıkça 23 Şubat 2023 tarihinde değişiklik yapılmıştır.⁷

Bu değişikle, anılan Yönetmeliğin 12. maddesinin **“Mesai saatleri içerisinde kooperatiflerin genel kurul toplantılarında görevlendirilecek temsilcilere, her yıl Bütçe Kanununun (H) cetvelinin (I-B) bendi ile tespit edilen Devlet memurlarına ödenen en yüksek yurt içi gündelik tutarının iki katı; mesai saatleri dışında görevlendirilecek temsilcilere ise üç katı ücret net olarak ödenir. Bu ücret kooperatiflerce genel kurul öncesinde ilgili muhasebe birimi hesabına yatırılır.”** şeklindeki birinci fıkrası, **“Kooperatiflerin genel kurul toplantılarında görevlendirilecek temsilcilere, mesai saatleri içerisinde (1000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar; mesai saatleri dışında ise (1200) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar net olarak ödenir.”** şeklinde tadil edilmiştir.

Zikredilen değişiklik ile Yönetmeliğin ilgili diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde;

- Bakanlık temsilcilerine mesai saatleri içerisinde yapılan genel kurul toplantıları için (1000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar kadar, mesai saatleri dışında yapılan toplantılar için ise (1200) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar kadar ödeme yapılması,
- Hesaplanan tutarların net olarak ödenmesi,
- Usulüne uygun olarak temsilci talebinde bulunulup çoğunluk sağlanamaması sebebiyle gerçekleştirilemeyen genel kurul toplantısına ait çağrı davetinde bir sonraki toplantının tarihi, saati ve yerinin belirtilmiş olması durumunda, bu toplantı için de temsilci ücretinin yatırılması,
- Temsilci ücretinin yatırıldığını gösterir belgenin il müdürlüğüne iletilerek temsilci görevlendirilmesinin talep edilmesi, ancak ilk toplantıya temsilcinin katılmamış olması durumunda ikinci kez temsilci ücreti yatırılmaması,
- Fazla yatırılan temsilci ücretlerinin iade edilmesi,

gerekmektedir.

Son olarak, yukarıda yer verilen düzenlemelere göre kooperatiflerin genel kuruluna katılan Bakanlık temsilcilerine 2023 yılı Ocak-Haziran döneminde ödenecek net ücretin tutarı; mesai

7) Kooperatif ve Üst Kuruluşlarının Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulundurulacak Bakanlık Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 28.02.2023 tarihli ve 32118 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır

saatleri içerisinde yapılan genel kurul toplantıları için $1000 \times 0,433684 = 433,68$ TL, mesai saatleri dışında yapılan toplantılar için ise $1200 \times 0,433684 = 520,42$ TL olmaktadır.

2.2. Kooperatiflerin KOOPBİS'e Bilgi Aktarımına

İlişkin Sürenin Uzatılması

7339 sayılı Kanunla **KoopK**'ya eklenen ek 5. madde ile Ticaret Bakanlığı tarafından tüm kooperatif ve üst kuruluşlarının, kooperatifçilik hizmetlerine elektronik ortamda eriştiği ve merkezi veri tabanının yönetildiği Kooperatif Bilgi Sisteminin (**KOOPBİS**) kurulması öngörülmüştür.

Denetim, istatistik üretme, hizmetlerde otomasyonu artırma, ülke kooperatifçiliğinin geliştirilmesi ve kooperatif ortaklarının haklarının korunması amacıyla kurulan ve 26 Ekim 2022 tarihinde devreye alınan **KOOPBİS**'te, kooperatiflerin ticaret sicili kayıtları, finansal tabloları, gayrimenkul durumları, yönetim kurulu ve denetçi raporları, genel kurul toplantı evrakı ve ortakların bilgilerinin kayıt altına alınması planlanmaktadır.

Bilgi işlem altyapısını ilgilendiren teknik konulardaki iş ve işlemler ile **KOOPBİS**'in yönetimiyle ilgili idari iş ve işlemler Ticaret Bakanlığı tarafından, uygulama ve kayıtların takibine ilişkin iş ve işlemler ise tarımsal amaçlı kooperatifler ve üst kuruluşları için Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, yapı kooperatifleri ve üst kuruluşları için Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü, diğer kooperatifler ve üst kuruluşları için Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü ile adı geçen Bakanlıkların il müdürlükleri tarafından yürütülmektedir.

Öte yandan, **KoopK**'nın ek 5. maddesinde, **“Kooperatifin ticaret sicili kayıtlarının, finansal tablolarının, yönetim kurulu ve denetçi raporlarının, genel kurul toplantı evrakının, ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerinin KOOPBİS'e işlenmesinden yönetim kurulu sorumludur.”** hükmüne yer verilmiş ve böylelikle kooperatife ve ortaklarına ilişkin bilgi, belge ve evrakın **KOOPBİS**'e tam ve zamanında işlenmesi ile bunların güncelliğinin sağlanmasından kooperatif yönetim kurulu üyeleri sorumlu kılınmıştır.

Ayrıca, yine **KoopK**'nın ek 2. maddesinde yapılan düzenlemeyle bu Kanunun ek 5. maddesinin ikinci fıkrasındaki yükümlülükler aykırı hareket eden kooperatif yönetim kurulu üyelerinin her birinin, her bir yükümlülük için ayrı ayrı olmak üzere 2021 yılı için 1.000 Türk lirası idari para cezası ile cezalandırılması hükme bağlanmıştır.

Diğer taraftan, yine 7339 sayılı Kanunla **KoopK**'ya eklenen geçici 8. maddeyle **KOOPBİS**'in, mezkûr maddenin yürürlüğe girdiği tarihten (26.10.2021'den) itibaren bir yıl içinde kurulacağı, ilgili bakanlıkların sistemin kurulum sürecinde kendi sistemlerindeki verileri aktarmakla, uygulamaya geçtikten sonra da kooperatif ve üst kuruluşlarınca yapılan veri girişlerini takip etmekle sorumlu olacağı öngörülmüştür.

Bunun yanında, bahse konu geçici 8. maddenin ikinci fıkrasında, kooperatif ve üst kuruluşları yönetim kurulu üyelerinin; ticaret sicili kayıtlarını, finansal tablolarını, faaliyet raporlarını, genel kurul toplantı evrakını, ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerini ve gerekli tüm bilgileri **KOOPBİS**'in kurulmasını müteakip altı ay içinde aktarmalarının zorunlu olduğu kurala bağlanmıştır.⁸

8) *KoopK*'nın geçici 8. maddesinin ikinci fıkrasında ayrıca **“Bu süreçte kooperatifler ve üst kuruluşları, genel kurul toplantısına katılma hakkını haiz ortakları gösteren listeleri bu madde yürürlüğe girmeden önceki hükümlere göre almaya devam ederler.”** hükmüne yer verilmiştir.

Bu sefer, 7435 sayılı Kanunla, **KoopK**'nın geçici 8. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi "**Kooperatif ve üst kuruluşları yönetim kurulu üyeleri, kooperatifin; ticaret sicili kayıtlarını, finansal tablolarını, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporlarını, genel kurul toplantı evrakını, ortaklarının kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerini KOOPBİS'in kurulmasını müteakip bir yıl içinde KOOPBİS'e aktarmakla yükümlüdür.**" şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkraya ayrıca "**Bu süre Ticaret Bakanlığınca altı aya kadar uzatılabilir.**" hükmü eklenmiştir.

Söz konusu değişikliğin gerekçesinde⁹ ise bu düzenleme ile kooperatif ve üst kuruluşları yönetim kurulu üyelerinin **KOOPBİS**'e aktarmakla yükümlü olduğu bilgilerin neler olduğunun belirgin hale getirildiği, ülke genelinde yaklaşık 60 bin kooperatifin ve bunların ortaklarına ait verilerin girişinde yaşanacak sorunları en aza indirmek ve yönetim kurulu üyelerinin cezai sorumluluklarının ve mağduriyetlerinin doğmasını önlemek amacıyla bilgi aktarımına ilişkin sürenin uzatılmasının sağlandığı ifade edilmiştir.

O halde, **KoopK**'nın geçici 8. maddesinde yapılan değişiklikle, kooperatif ve üst kuruluşları yönetim kurulu üyelerinin, kooperatif bilgi ve belgelerini **KOOPBİS**'e aktarma süresi altı aydan bir yıla çıkartılmış ve ayrıca Ticaret Bakanlığına bu süreyi altı ay daha uzatma yetkisi verilmiştir.

KOOPBİS, Ticaret Bakanlığı tarafından 26 Ekim 2022 tarihinde devreye alınmıştır. Bu durumda, kooperatif ve üst kuruluşlarının, 26 Nisan 2023 tarihinde dolacak olan kooperatif tüzel kişiliğine ve ortaklara ait verileri **KOOPBİS**'e girme süresi 26 Ekim 2023 tarihine kadar uzatılmış ve yine Ticaret Bakanlığına bu süreyi altı aya (26 Nisan 2024 tarihine) kadar uzatabilme yetkisi verilmiş olmaktadır.

Zikredilen yükümlülükleri yerine getirmeyen kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri ise **KoopK**'nın ek 2. maddenin birinci fıkrasının (4) numaralı bendi uyarınca 1.000 Türk lirası (2023 yılı için 3.036 Türk lirası) idari para cezası ile tecziye edilecektir.

Yeri gelmişken belirtelim ki, **KoopK**'nın geçici 8/2. maddesinde yapılan değişikliklere paralel olarak Kooperatif Bilgi Sistemi Yönetmeliğinde¹⁰ de gerekli değişiklikler 28 Şubat 2023 tarihinde yapılmıştır.¹¹

3. Sonuç

Kooperatifler, tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişik ortaklı ve değişik sermayeli ortaklıklardır.

Kooperatiflere ilişkin temel düzenlemeler 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda yer almakta olup, anılan Kanunda 1 Şubat 2023 tarihinde yürürlüğe giren 7435 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 640 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla bazı düzenlemeler yapılmıştır.

Bu kapsamda;

9) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 640 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu, Esas No:2/4850, S.Sayısı:395.

10) Kooperatif Bilgi Sistemi Yönetmeliği, 14.01.2022 tarihli ve 31719 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanmıştır.

11) Kooperatif Bilgi Sistemi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 28.02.2023 tarihli ve 32118 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanmıştır.

- Anayasa Mahkemesinin 28.09.2022 tarihli ve E.2021/130, K.2022/110 sayılı iptal kararındaki gerekçeler dikkate alınmak suretiyle, **KoopK**'nın 87. maddesinin üçüncü fıkrasına, kooperatiflerin genel kurul toplantılarına katılması şart olan Bakanlık temsilcilerine, (1200) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçmemek üzere Ticaret Bakanlığınca belirlenen tutarda ücretin net olarak ödenmesi hususunda hüküm eklenmiş,
- **KoopK**'ya daha önce eklenen hüküm uyarınca kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri, kooperatifin; ticaret sicili kayıtlarını, finansal tablolarını, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporlarını, genel kurul toplantı evrakını, ortaklarının kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerini Kooperatif Bilgi Sistemine (**KOOPBİS**) aktarmakla yükümlü olup, bu yükümlülüğün yerine getirilmesine ilişkin **KOOPBİS**'in kurulmasından itibaren başlayan altı aylık süre bir yıla çıkartılmış ve ayrıca bu sürenin altı aya kadar uzatılabilmesi noktasında Ticaret Bakanlığınca yetki verilmiştir.

Kaynakça

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu (10.05.1969 tarihli ve 13195 sayılı R.G.).

7339 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (26.10.2021 tarihli ve 31640 sayılı R.G.).

7435 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 640 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (01.02.2023 tarihli ve 32091 sayılı R.G.).

Anayasa Mahkemesinin 28.09.2022 tarihli ve E.2021/130, K.2022/110 sayılı kararı (17.11.2022 tarihli ve 32016 sayılı R.G.).

Kooperatif Bilgi Sistemi Yönetmeliği (14.01.2022 tarihli ve 31719 sayılı R.G.).

Kooperatif Bilgi Sistemi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (28.02.2023 tarihli ve 32118 sayılı R.G.).

Kooperatif ve Üst Kuruluşlarının Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulundurulacak Bakanlık Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Yönetmelik (14.01.2022 tarihli ve 31719 sayılı R.G.).

Kooperatif ve Üst Kuruluşlarının Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulundurulacak Bakanlık Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (28.02.2023 tarihli ve 32118 sayılı R.G.).

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 640 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu, Esas No:2/4850, S.Sayısı:395.

SAĞLIK İŞLETMELERİNDE HALKLA İLİŞKİLERİN ÖNEMİ

Yeter DEMİR
USLU*

1. Giriş

Günümüzde değişen birçok anlayışın içerisinde yer alan halkla ilişkiler, ülkemizde de gittikçe önem kazanmaktadır.

Bu kavram 20. yüzyılda gerçekleşen ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel gelişmelerin sonucunda ortaya çıkan bir disiplindir.

Halkla ilişkiler, işletmelerin hedef kitlesini belirleyerek kurumsal bir kimlik kazanmalarına katkı sağlamaktadır.

Bu kavramın temel amacı hem işletmeler arasında hem de toplum açısından işletmenin iyi bir imaj çizerek öne çıkmasını sağlamaktadır.

Dolayısıyla, işletmelerin geleceği için önemli bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaşanan teknolojik gelişmeler, rekabetin artması ve işletmelerin birbirleriyle etkileşim halinde olması halkla ilişkiler kavramının önem kazanmasına sebep olmuştur.

İşletmeler açısından işletmeyi korumak, reklam faaliyetlerini sağlamak, kurumsal imaj sağlamak, finansal destek sağlamak ve rakipleri ile farkların tespit edilmesi noktasında katkı sağlamaktadır.

Toplum açısından ise halkın isteklerine zamanında cevap vermek, güven yaratan bir işletme oluşturmak ve daha iyi hizmet sunulmasında önem taşımaktadır.

2. Halkla İlişkiler Kavramı

Ülkemizde 1960 yılından itibaren ortaya çıkan halkla ilişkiler kavramının literatürde birden fazla tanım bulunmaktadır. Uygulama alanının geniş olması, birden fazla bilim dalını içermesi, zaman içerisinde gösterdiği değişim, yeni gelişmelere kendini kolayca uyarlaması ve farklı amaçları

* Prof. Dr., İstanbul Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi

olan kamu ve özel işletmelerde uygulanması ortak bir tanım oluşturulmasını zorlaştırmaktadır (**Kalender,2008**).

Bu bağlamda bu kavram ile ilgili tanımlardan bazıları aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

Halkla ilişkiler, örgüt ve onun kamuları arasında karşılıklı anlayış kurmak ve bu anlayışı koruma çabalarının planlanması ve bu sürecin sürdürülmesi olarak ifade edilmektedir (**Dominic, 1996**).

Halkla ilişkiler, önceden planlanan çalışmaları sürdürerek halkla kurum arasındaki karşılıklı anlayış ve iyi niyeti sağlama çabası olarak tanımlanmaktadır (**Jefkins, 1994**).

Halkla ilişkiler, bir örgüt ile onun başarısını ya da başarısızlığını belirleyen değişik kamular arasında ortak çıkarılara dayalı ilişkilerin sürdürülmesini sağlayan bir yönetim fonksiyonudur (**Pohl, 1995**).

Halkla ilişkiler, bir kurumla kamusu arasındaki iletişim yönetimi olarak tanımlanmaktadır (**Grunig ve Hunt, 1974**).

Türkiye Halkla İlişkiler Derneği tüzüğü'nün 3. maddesinde "**Halkla ilişkiler mesleği, bu hizmeti veren uzmanlar tarafından hizmet alıcılar adına özel ve kamu kurumlarında, çevrelerinde kabul görmeleri, kendilerini topluma tanıtmaları ve tutumlarını kamuoyu beklentileriyle uyumlu hale getirmek amacıyla yapılan sürekli, düzenli ve planlı iletişim çabalarıdır.**" şeklinde tanımlanmıştır.

Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi halkla ilişkilerde temel amaç, hedef kitle ile karşılıklı güven içeren iyi ilişkiler kurmaktır.

Ayrıca plan ve programa dayalı iki yönlü iletişim gerektiren bir süreçtir.

Burada bahsedilen hedef kitle kavramı işletmenin başarısına ya da başarısızlığına doğrudan veya dolaylı olarak etkisi bulunan özel ya da tüzel kişilerden oluşan toplulukları içermektedir.

Hedef kitle sadece dış çevreyi değil aynı zaman işletmenin iç çevresini de kapsamaktadır.

Çünkü işletmelerin başarısında işletme dışındaki çevre kadar işletme içerisinde çalışanlarında etkisi bulunmaktadır (**Selvi, 2008**).

Her işletmenin farklı bir hedef kitlesi bulunmaktadır. Bu hedef kitleler zaman içerisinde değişikliğe uğramaktadır sebebi ise işletmelerde yapılan çalışmalar, faaliyetler ve işletmelerin hitap ettiği çevre farklılık göstermektedir.

Bu doğrultuda halkla ilişkiler faaliyetleri temel hedef kitle dikkate alınarak yapılmalıdır.

Bu temel hedef kitleler iç hedef kitle ve dış hedef kitle olmak üzere iki ayrı başlık altında incelenmektedir (**Onal, 2000**).

İç hedef kitle: İşletmelerin halkla ilişkiler faaliyetlerinde iletişim içerisinde olduğu ve incelenmesi gereken en yakın hedef kitle olarak ifade edilmektedir.

İç hedef kitledeki dinamiklerin takibinin yapılmaması dış çevreyle yapılan tüm halkla ilişkiler faaliyetlerini boşa çıkarabilir.

Halkla ilişkiler politikalarının iç hedef kitlede olumlu izler oluşturması iç sorunlarını çözmüş ve kendine güveni olan bir işletmenin dışarıya da kolaylıkla açılabilmesini sağlayacaktır (**Özer, 2013**).

İç hedef kitle sadece çalışan personel değil işletmenin ortakları, tedarikçiler ve sendikalar da iç hedef kitle olarak kabul edilmektedir.

Dış hedef kitle: İşletmelerin dış hedef kitleleri basından bankalara, derneklere kadar değişiklik göstermektedir.

Geniş bir yelpazeyi içeren dış hedef kitleler, işletmelerin toplumsal kabulü açısından önem arz etmektedir (**Çamdereli, 2000**).

Tüketiciler, rakipler, kamuoyu önderleri, toplumsal çevre ve tedarikçiler dış hedef kitleyi oluşturmaktadır.

3. Sağlık İşletmelerinde Halkla İlişkiler

Sağlık işletmelerinde iç ve dış çevreden etkilenme düzeyinin yüksek olması halkla ilişkiler faaliyetlerinin yürütülmesinde ayrı bir önem arz etmektedir.

Hata kabul etmeyen ve doğrudan insana temas eden sağlık sektöründe işletme yöneticileri; hasta ve hasta yakınları, tedarikçileri, sağlık çalışanları gibi birçok paydaşla etkili bir iletişim içerisinde (**Yurdakul, Coşkun ve Öksüz, 2007**).

Bu sebeple etkili iletişim için sağlık işletmelerinde halkla ilişkiler faaliyetlerinin başarısı çok önemlidir. Sağlık işletmeleri, toplumun her kesime hizmet sundukları için hatasız veya kusursuz olmaları beklenemez.

İşletmelerin hatalı ve olumsuz yönlerinin de olabileceğini kabul etmeleri halkla ilişkiler yaklaşımının bir ön koşulu olarak kabul edilmektedir.

Bu sebeple olumlu imaj elde etmeleri zor fakat bu imajı kaybetmeleri ise çok kolaydır.

Tüm bu sebeplerden ötürü sağlık işletmelerinde halkla ilişkilere olan ihtiyaç diğer işletmelere göre daha fazladır (**Bakan, 2005**).

Sağlık işletmelerinde halkla ilişkiler son dönemlerde giderek önem kazanarak kendisini göstermektedir.

Sağlık sektöründe halkla ilişkiler kişilerin davranışlarını etkileyerek onların **“ilgili hastaneyi seçmelerine yönelik eyleme geçirme”** faaliyetlerinde bulunmaları noktasında yönlendirmektedir (**Işık, 2010**).

Sağlık sektöründe halkla ilişkiler ile potansiyel müşterileri kazanmak amaçlanırken diğer yandan teşhis ve tedavi için gelen hasta ve yakınlarının memnuniyetinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Dolayısıyla sağlık sektöründe halkla ilişkilerin temeli müşteri memnuniyetini sağlamaya yönelik faaliyetlerini içermektedir.

Sağlık işletmelerinde halkla ilişkiler faaliyetlerinin odak noktası hedef kitleyi tanımak ve bu hedef kitleye işletmeyi tanıtarak olumlu bir kurumsal imaj yaratmaktır.

Kurum imajı yaratılırken bu faaliyetlere başhekimden otopark görevlisine kadar bütün personelin sürece dahil edilmesi gerekmektedir.

Örgüt kültürüyle doğrudan ilişkili olan bu kavram varlık ve uygulanabilirliğin temelini oluşturmaktadır.

Sağlık işletmelerinde halkla ilişkiler uygulamalarını önemli kılan nedenler genel başlık olarak aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (**Tengilimoğlu, 2001**):

● **Sağlık sektöründeki yapısal değişimler:** Kâr amacı güden özel sağlık işletmelerinin artması, hükümetin sağlık işletmelerine yaptıkları ödeme politikalarının değişmesi, sağlık sektörüne ayrılan kaynakların büyük bölümünün kullanan işletme yönetimine sosyal güvenlik kurumları, tüketiciler ve basın yayın organlarının baskıları, rekabetin giderek artması gibi nedenlerden dolayı yapılacak olan faaliyetlerin halka tanıtılması ve halkın desteğinin alınması önem arz etmektedir.

● **Sağlık işletmelerinin karmaşık yapıda olmaları:** Sağlık işletmelerinde aşırı derecede uzmanlaşma ve iş bölümü olması karmaşıklığın bir sebebi olarak kabul edilmektedir. Bu karmaşıklığın içinde hasta-hekim iletişimi zayıflamakta ve hastalar aradıkları bölümü bulmakta zorlanmaktadır. Ayrıca sağlık işletmeleri mimari açıdan kompleks binalar olup, yönlendirme levhalarının bulundurulması ve karşılama da çalışanların olması gerekliliğini de beraberinde getirmiştir.

● **Tıbbi terminoloji kullanımı ve bürokratik işlemlerin çokluğu:** Yönetimin halktan ayrı bir dil kullanmasının en temel sebebi, işletme yönetiminin uzmanlık gerektiren bir meslek olmasıdır. Bu da hasta-hekim ilişkisine yansıyor hekimlerin hastalarıyla olan iletişimde anlaşmazlıklara sebep olmaktadır. Ayrıca sağlık işletmelerinde belge, form ve işlem sayılarının fazla olması hastaların zorluk yaşamasına yol açmaktadır.

Gerek dil sorununun çözülmesinde gerekse bürokratik faaliyetlerin en sade ve anlaşılır hale getirilmesinde halkla ilişkiler anahtar rol oynamaktadır.

● **Sağlık alanında aşırı derecede uzmanlaşma eğilimi:** Sağlık işletmelerinde çalışanların birbirlerinden farklı uzmanlık alanları, farklı alanlarda eğitim görmüş olmaları, farklı değer ve tutumlara sahip olmaları hem kendi aralarında hem de hastalarla olan iletişimlerinde problemlere sebep olmaktadır. Uzmanlaşmanın artması, rol tanımlarının belirsizliği ve iletişim yetersizliği de çatışmalara yol açmaktadır.

● **Hizmet alan kişinin bilgisizliği ve uzmanın gücü:** Hastaların çoğunun alınan hizmetin niceliğini, kalitesini ve türünü belirleme durumunda olmamaları su istimale açık bir süreçtir. Hasta haklarının korunması hastanelerin temel görevlerindedir. Bu görev doğrultusunda hasta ve yakınlarının bilgilendirilmesi, psikolojik destek almalarına katkı sağlaması, alacakları tedavi konusunda bilgilendirilmeleri sağlık sektöründe halkla ilişkilere olan önemi arttırmıştır.

● **Yönetimin profesyonelleşmesi:** Sağlık işletmelerinin kompleks yapıda olması ve rekabet ile baş etmeleri için sağlık işletmeleri profesyonel yöneticiler tarafından yönetilmesi kaçınılmaz bir hal almıştır. Bu da iç ve dış çevreyle etkili iletişimin etkin olması açısından halkla ilişkilere olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Sağlık işletmelerinin başarısı hedef kitleleriyle olan iyi ilişkilerine bağlı olduğu için profesyonel yönetici ve halkla ilişkiler biriminin iş birliği içerisinde çalışmalar ve faaliyetler yapması gerekmektedir.

● **Hastada meydana gelen değişiklikler:** Son yıllarda toplumun eğitim, refah ve gelir düzeyindeki değişiklikler beraber halk bilinçlenmiştir. İletişim teknolojileriyle beraber halkın sorgulayıcı yönü artmış ve yönetime katılma isteği olan kitleler oluşmaya başlamıştır. Bu da sağlık işletmelerinde halkla ilişkiler birimlerinin yapısı, işlevleri ve etkinliğinin oldukça önemli bir noktaya geldiğini göstermektedir.

Sağlık işletmelerinde halkla ilişkiler uzmanlarının sorumlulukları aşağıdaki gibi özetlenmektedir (*Tengilimoğlu, 2001*):

● Sağlık işletmelerinin yönetim kurulunda görev almak ve kurum içerisinde halkla ilişkiler

danışma hizmeti sağlamak, faaliyetlerle ilgili karar alınmadan önce halkın beklentileri göz önünde bulundurularak uygulamaya geçmek,

- Sağlık işletmesi ve hedef kitle arasındaki iletişimi sağlamak,
- Yönetimin amaç ve politikalarını temel alarak medya ve toplumsal ilişkiler aracılığıyla yerel ve ulusal çevrede işletme ile ilgili olumlu imaj geliştirmek,
- Sağlık işletmesi ile ilgili haberlerin medyada yer almasını sağlamak,
- Sağlık işletmesinin sosyal ve ekonomik çevresindeki gelişmeleri yakından takip ederek yönetimi bilgilendirmek,
- Sağlık işletmesinin tanıtımı ve hastaların bilgilendirilmesi konusunda haberler, broşürler, kitapçıklar hazırlamak,
- Lobicilik ve sponsorluk faaliyetlerini gerçekleştirmek,
- Konferans, seminer, toplantı vb. faaliyetleri düzenlemek,
- Halkla ilişkiler uzmanı, sürecini iyi bilen, olumlu tutum ve davranışlar sergileyen, iletişim becerileri gelişmiş ve ikna kabiliyeti yüksek bir kişiliğe sahip olmalıdır.

Halkla ilişkiler biriminin sorumlulukları çerçevesinde sunulan faaliyetlerin etkili ve verimli sonuçlar vermesi; halkla ilişkiler uzmanının sorumluluklarını yerine getirme becerisi, hedef kitlenin geri bildirimde bulunması, tüm çalışanların kendilerini işletmeyi temsil eden bir parça olarak görmesiyle mümkün olabilecektir (*Balcı ve Tarhan, 2007*).

4. Sonuç

İnsan sağlığı söz konusu olan sağlık işletmelerinde topluma kaliteli sağlık hizmeti sunmak amaçlanmaktadır.

Bunu gerçekleştirebilmeleri için başarılı halkla ilişkiler uygulamaları benimsemeleri gereklidir.

Sağlık işletmelerinde hastaların memnuniyetlerinin sağlanması, çalışanların işletme içerisindeki iletişimlerinin etkili bir şekilde sürdürülmesi ve olumlu kurum imajı oluşturulması için halkla ilişkiler uygulamalarının etkinliklerinin artırılması önem arz etmektedir.

Hastanın hastaneye gelişinden taburcu olacağı sürece kadar etkili iletişim ortamının oluşturulması gerekmektedir.

Sonuç olarak sağlık işletmelerinde halkla ilişkiler birimlerinin işlev ve uygulamalarına yönelik çalışmalar bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Gerek kamuda gerekse özel sektörde işletme yönetimlerinden beklenen, halkla ilişkiler birimlerini çağdaş yönetim anlayışına uygun olarak oluşturmaları ve söz konusu birimin işlevselliğini sağlamalarıdır.

Bunun sonucunda hem sağlık hizmeti alıcılarına daha etkin ve verimli sağlık hizmeti sunulacak hem de sağlık işletmelerinin kurumsal başarı oranları yükselecektir.

5. Kaynakça

Kalender, A. (2008). Halkla İlişkiler: Kavramlar, Tanımlar ve Uygulama Alanları, Editörler: Ahmet Kalender ve Mehmet Fidan, Halkla İlişkiler, Tablet Yayınları, Konya, 11-47.

Dominic, R. J. (1996). The Dynamics of Mass Communications, Mc Graw Hill, New York.

Jefkins, F. (1994). Public Relation Techniques, Second Edition, Butterworth- Heinemann Ltd., Redwood Books, Wiltshire.

Pohl, G. M. (1995). Public Relations: Designing Effective Communication, Kendall.

Grunig, J. E. ve Hunt, T. (1984). Managing Public Relations, Wadsworth/ Thomson Learning, Belmont CA, USA.

Selvi, Ö. (2008). Sağlık Kurumlarında Halkla İlişkiler ve Hasta Memnuniyetine Etkisi Üzerine Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Onal, G. (2000). Halkla İlişkiler, Türkmen Kitabevi, İstanbul.

Özer, M. A. (2013). Yerel Yönetimlerin Varlık Nedeni Olarak Halkla İlişkiler, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fak. Dergisi, 4 (5), 19-50.

Çamdereli, Mete (2000). Ana Çizgileriyle Halkla İlişkiler, Çizgi Kitabevi, Konya.

Yurdakul, N. B., Coşkun, G., & Öksüz, B. (2007). Hastanelerde Halkla İlişkiler: İzmir İli Özel Hastaneler Örneğinde Halkla İlişkiler Birimlerinin Yapı-İşlev ve Uygulamalarına Yönelik Bir Araştırma. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 2(1), 31-46.

Bakan, Ö. (2005), Kurumsal imaj, Tablet Yayınevi, Konya.

Işık, M. (2010). Hastanelerde Halkla İlişkiler. Eğitim Yayınevi.

Tengilimoğlu, D. (2001), "Sağlık Kuruluşlarında Halkla İlişkiler", Gazi Kitabevi, Ankara.

Balcı, Ş., Tarhan, A. (2007). Hastane Tercihinde Etkili Olan Değişiklikler: Halkla İlişkilerin Rolünü Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, Tüm Yönleriyle Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Ed: Metin Işık, Eğitim Kitabevi, Konya, 245- 280.

GIDA GÜVENLİĞİ SİSTEMİ HACCP

Yasemin ERSOY*

Giriş

Dünyada insanların yaşamlarını sürdürebilmek, fiziksel ve mental gelişimlerini sağlamak için yeterli miktarda besini alabilmeleri ve bu besinlerin sağlık yönünden güvenli olması insan haklarının esasını oluşturmaktadır.

Besin güvenliği, sağlıklı besin üretimini sağlamak amacıyla gıdaların üretim, işleme, saklama, taşıma ve dağıtım aşamalarında gerekli kurallara uyulması ve önlemlerin alınması olarak tanımlanmakta ve sağlıklı, sağlığa yaralı ve sağlıklı durumu korunmuş besin kavramlarını içermektedir.

Besinler üretimden tüketime kadar her aşamada güvenliklerini bozan maddelerle karşılaşabilirler. Besinlerden kaynaklanan riskler besinin üretimden tüketim aşamasına kadar geçirdiği işleme, taşıma, depolama, satın alma, saklama, hazırlama, pişirme aşamalarında ayrı ayrı değerlendirilmektedir. Besinlerdeki kirlilik miktarlarını tarımsal uygulamalar, yerel endüstriyel faaliyetler, besin hazırlama ve depolama uygulamaları gıdaların taşınması, katkı maddeleri gibi faktörler etkilemektedir.

Günümüzde besin güvenliği bütün dünyada uluslararası kuruluşların dikkatini çeken bir sorun haline gelmiştir. Dünya nüfusundaki hızlı artış ve doğal kaynakların kirlenmesi ve kirlenmesi göz önüne alındığında acil, kararlı ve uyumlu eylemlerin yapılması gerekir. Aksi takdirde bu sorun insan sağlığını etkilemeye devam edecektir. Sağlıklı bir yaşam besin güvenliği ile mümkün olabilir. Tüketiciler kendilerine sunulan ürünün güvenilir olduğuna dair kanıtlar aramaktadır. **ISO 22000** Gıda Güvenliği yönetim sistemi standardı dünya genelinde güvenli gıda üretim zinciri kurmak amacı ile oluşturulmuş uluslararası bir standarttır.

Gıda güvenliğinin sağlanması konusunda birçok çalışma yapılmaktadır. Bu çalışmalardan birisi de **HACCP** (*Hazard Analysis and Critical Control Point*) tir. Türkçe olarak Tehlike Analizleri ve Kritik Kontrol Noktaları ifadesinin kısaltmasıdır. **HACCP** gıda işletmelerinde, sağlıklı gıda üretimi için gerekli olan hijyen şartlarının (*personel hijyeni, ekipman hijyeni, hammadde hijyeni, ortam hijyeni, vb.*) belirlenerek bu şartların sağlanması, üretim ve servis aşamasında tüketici açısından sağlık riski oluşturabilecek nedenlerin belirlenmesi ve bu nedenlerin ortadan kaldırılması temeline

*Dr. Öğretim Üyesi, Karabük Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Fakültesi. Beslenme ve Diyetetik Bölümü

dayanan bir ürün güvenilirliği sistemidir. **HACCP**, ürün güvenliğini etkileyen tehlikeleri önceden belirlenmesi ve kontrol altına alınmasını sağlayan sistematik bir yaklaşımdır. Bu çalışmada **HACCP** incelenmiştir.

Besin Güvenliği Yönetim Sistemleri

Hızla gelişen teknoloji ile beraber güncel uygulamalarda ürün, ürün işleme koşulları ve işletme kontrollerinde yeni gereksinimler gündeme gelmiştir. Bu nedenle geleneksel kalite kontrolleri, kalite güvenliğini sağlama olarak yer değiştirmiştir.

Tüm dünya da besin endüstrisi hızlı bir gelişme göstermektedir. Yasalar ile besinlerden kaynaklanan tehlikeleri en iyi şekilde önleyebilmek için standartlar geliştirilmiştir. Müşterilerin güvenli ve kaliteli besin talebi de tehlikelerin önlenmesini zorunlu hale getirmiştir. Bunun üzerine et üretim fabrikaları besin güvenliği ve kalitesi konusundaki bakış açılarını değiştirmişlerdir. Bu kalite sistemlerinin uygulanmasında temel alınan iki sistem vardır. Bu sistemler **ISO 9000** serisi ve **HACCP** (*Kritik Kontrol Noktalarında Tehlike Analizi*) sistemidir.

HACCP tabanlı gıda güvenliği yönetim sistemleri; besin üretimindeki güvenlik sorunlarını kontrol edebilen, yiyecek içecek maddesinin hammaddesinden başlayıp tüketicisine ulaştığı son aşamaya kadar gerçekleştirilen tüm basamakların, tesis ve çalışanların, bütün girdilerin ve bunların tedarikçilerinin kontrol altında tutulduğu ve doğru olarak kullanıldığında her türlü riski ortadan kaldırarak güvenilir besin üretimini amaçlayan bilimsel bir sistemdir.

HACCP sistemi besinlerin üretim aşamalarındaki tehlikelerin önlenmesinde etkili iken, **ISO 9000** serisi üretime özel değildir. **HACCP**'in eksiksiz uygulanabilmesi için ilk dikkat edilmesi gereken nokta teknik gereksinimlerin eksiksiz olarak karşılanmasıdır.

HACCP Sistemi

Dünya da her yıl milyonlarca insan mikroplar tarafından hasta olmakta, zehirlenmekte veya ölmektedir. Bu gibi riskleri ortadan kaldırmak için gıda üreten işletmelerde geleneksel muayene ve test metotları uygulanmaya geçilmiş ve birtakım görsel, fiziksel, kimyasal ve mikrobiyolojik testlerle gıdaların güvenliği sağlanmaya çalışılmıştır. Fakat son kalite kontrolünde uygun görülmeyen ürünlerin açığa alınması ve tüketiciye gönderilmemesi sınırlı bir güvenlik sağlamaktadır. **HACCP**tüm bu sorunları çözmeyi ve gıda güvenliği problemlerinin önlenmesini esas alan bir kontrol sistemidir.

HACCP Sisteminin En Belirgin Özellikleri Şöyle Sıralanabilir:

- **HACCP** üretimin kritik yerlerinde kontrolün çok iyi yapılmasını sağlar.
- Kontrol, zaman, sıcaklık gibi konularda tasarruf sağlar. Bu nedenle kalite kontrol maliyetini düşürür.
- Kontrol işleminde laboratuvarlardan çok işlem operatörleri etkilidir.
- Potansiyel tehlikeler hesaba katılır ve böylece sistemde önleyici faaliyetlerde yapılabilir.
- **HACCP** yeniliklere kolayca adapte edilebildiğinden işlem değişikliklerinde ve uygulamalarda zorluk çekilmez.

HACCP kritik kontrol noktalarının tespit edilmesi bunların düzeltilebilmesi için yapılacak faaliyetleri ve alınacak önlemleri açıkça ortaya koyan bir gıda kontrol sistemidir.

HACCP gıda güvenliğini artırmanın yanında maliyetlerin azaltılması olanağını da yaratmaktadır. **HACCP** gıda kuruluşları tarafından halen kullanılmakta olan ve gıda güvenliğine katkısı olmayan süreçleri de ortadan kaldırmaktadır.

HACCP'in Uygulama Sebepleri

- Tüketicie ürünü satan firmalar tedarikçilerinden **HACCP** ile ilgili uygulamaları isteyebilmekte ve ürünlerinin tedarikçiden itibaren garantisini belgelendirmiş olmaktadır. Bu durum tüketicilerin firmaya olan güvenini artırmaktadır.
- Çok uluslu firmalar dünyanın çeşitli bölgelerindeki tüm şirketlerinin üretim aşamalarında **HACCP** uygulamasını isteyebilmektedir.
- Avrupa Birliği ülkelerinden ithalat yapan firmalar faaliyet gösterdiği ülkede ithal ettiği ürünün tüm sorumluluğunu taşıdığı için üretici firmadan **HACCP** uygulamasını isteyebilmektedir.
- **HACCP** pek çok ülkede belirli ürün gurupları için zorunlu hale gelmiştir.
- Önceden tanımlanamayan patojenlerin günümüzde tanımlanabilmesi ve gıda patojenlerinin sayıca artış göstermesi.
- Medyanın dikkatini gıda güvenliği üzerine çekmesi **HACCP**'in uygulanmasını zorunlu hale getirmiştir.

HACCP Sisteminde Kullanılan Tanımlar

HACCP : Tehlikelerin belirlenerek, zararlıların önceden saptanması ve kontrol altına alınmasını amaçlayan bir gıda kontrol sistemidir.

HACCP Planı: Üretim aşamasında **HACCP** uygulaması sırasında izlenecek yolu gösteren belgedir.

Tehlike: Fiziksel, kimyasal ve biyolojik olarak sağlık yönünden ortaya çıkabilecek potansiyel zarardır.

Besin Hijyeni: Besin zincirinin tüm aşamalarında besinin güvenliği ve uygunluğunu saptamak için gereken koşullar ve önlemlerdir.

Tehlike Analizi: Tehlikeler ile ilgili bilgi toplanması ve değerlendirilmesi besin güvenliği için hangisinin önemli olduğunun kararlaştırılması işlemidir.

Kritik Kontrol Noktası: Besin güvenliği tehlikesini önlemek veya ortadan kaldırmak için kontrolün uygulanabileceği noktadır.

Ön Koşul Programları (Hazırlık Planı) : **HACCP** sisteminin kurulmasında gerekli olan koşulları sağlayan prosedürlerdir.

Ön Koşul Programları: **HACCP** sisteminin uygulanmaya başlamasından önce, önceden planlanmış işlemlerin yerine getirilmiş olması gerekmektedir. Ön koşul programları insan, makine

ve çevresel faktörler gibi nedenlerden korunmak amacıyla alınması gereken tedbirler olarak tanımlanabilir.

Önkoşullar, **HACCP** sisteminin daha etkin uygulanabilmesi için belirli koşulların sistem içerisinde önceden planlanmış ve uygulamaya dahil edilmiş olmasını sağlamaktadır.

Önkoşul programları şu şekilde sıralanabilir;

- Gıda üretim tesisi ile ilgili gereksinimler,
- Tedarikçi ile ilgili gereksinimler,
- Taşıma, depolama ile ilgili gereksinimler,
- Ekipman ve makine ile ilgili gereksinimler,
- Personel ile ilgili gereksinimler,
- Kimyasal madde, sanitasyon ve haşere kontrolü ile ilgili gereksinimler,

HACCP Hazırlık Prensipleri

HACCP sisteminde, önkoşul programları geliştirildikten sonra beşi hazırlık aşaması ve yedisi **HACCP** sisteminin temel ilkeleri olmak üzere on iki aşama vardır.

1. HACCP takımını oluşturulması
2. Üretilecek ürünün tanımlanması
3. Ürünün amaçlanan kullanım şeklinin ve tüketici gruplarının belirlenmesi
4. Akış şemasının oluşturulması
5. Akış şemasının yerinde **HACCP** ekibince doğrulanması
6. Tehlike analizinin yapılması
7. Her bir üretim aşaması için kritik kontrol noktalarının belirlenmesi
8. Belirlenen kritik kontrol noktaları için işletme limitlerinin belirlenmesi
9. Kritik kontrol noktaları için izleme sisteminin oluşturulması
10. Düzeltici faaliyetlerin oluşturulması
11. Doğrulama prosedürlerinin oluşturulması
12. Kayıt tutma sistemlerinin oluşturulması

HACCP Sisteminin Temel Prensipleri

HACCP yedi temel prensibe dayanan, gıda güvenliği tehlikesinin tanımlanması değerlendirilmesi ve kontrolü için sistematik bir yaklaşımdır. Bir önceki koşul gerçekleştirilmeden bir sonraki koşula geçmek mümkün değildir.

1. Tehlike ve risk analizlerinin oluşturulması
2. Kritik kontrol noktalarının belirlenmesi
3. Kritik limitlerin oluşturulması
4. Her kritik kontrol noktası için izleme sisteminin oluşturulması
5. Düzeltici faaliyetlerin oluşturulması
6. Doğrulama prosedürlerinin oluşturulması
7. Kayıt tutma ve belgelendirme prosedürlerinin hazırlanması.

Sonuç

Dünya da her yıl milyonlarca insan gıda kaynaklı hasta olmakta, zehirlenmekte veya ölmektedir. Bu gibi riskleri ortadan kaldırmak için gıda üreten işletmelerde geleneksel muayene ve test metotları uygulanmaya geçilmiş ve birtakım görsel, fiziksel, kimyasal ve mikrobiyolojik testlerle gıdaların güvenliği sağlanmaya çalışılmıştır. Fakat son kalite kontrolünde uygun görülmeyen ürünlerin açığa alınması ve tüketiciye gönderilmemesi sınırlı bir güvenlik sağlamaktadır. HACCP tüm bu sorunları çözmeyi ve gıda güvenliği problemlerinin önlenmesini esas alan bir kontrol sistemidir. Bu nedenle gıda üretimi yapan bütün işletmelerin Bu kontrol sistemini uygulamaları besin güvenliği ve tüketici sağlığını koruması açısından son derece önemlidir.

Kaynaklar

ANON. 1992. FAO/ WHO "World Declaration and Plan of Action for Nutrition."International Conference on Nutrition, Rome. (ICN/92/2).

Arıkbay, C. 2004. Gıda Sektöründe Kalite Yönetim Sistemleri ve HACCP. Milli Prodüktivite Merkezi. Ankara.

Arıkbay, C. 2004. Gıda Sektöründe Kalite Yönetim Sistemleri ve HACCP. Milli Prodüktivite Merkezi. Ankara.

Artık, N., Poyrazoğlu, E.S. ve Konar, N. (2013). Her Yönüyle Gıda Kitabı, Türk Gıda Mevzuatı ve Gıda Denetimi Bölümü. İzmir: Sidaş Medya Ltd.Şti.

Artık, N., Şireli, U.T., Ormancı-Bilir, S. ve Konar, N. (2012). ISO 22000 HACCP ve Gıda Güvenliği Uygulamaları Eğitimi. TESK Eğitimi Antalya.

Barendz, A.W. 1998. Food safety and total quality management, Food Control. Great Britain

Baş, M. 2004. Besin Hijyeni Güvenliği ve HACCP. Birinci Baskı, Sim Matbacılık Ltd. Şti., Ankara.

Boztunç, T. 2000. Bir Beyaz Peynir İşletmesinde HACCP Uygulaması. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Ceyhun Sezgin, A. ve Artık, N. (2015). Toplu Tüketim Yerlerinde Gıda Güvenliği ve HACCP Uygulamaları. Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 3(2), 56-62.

Erol, S. 2007. Hastane Mutfaklarında ve Mama Hazırlamada DAS Uygulamaları. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, İnfeksiyon Kontrol Komitesi, İstanbul.

Ertürk, Y.E. 2003. Dünya'da ve Türkiye'de Kritik Noktalarda Tehlike Kontrolü (HACCP) Uygulaması. Doktora Semineri. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Günyel, N. 2001. Kritik Kontrol Noktalarında Risk Analizi (HACCP) ile ISO 9000:2000 Revizyonu Arasındaki İlişkiler ve Gıda Sektöründe Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Kara, C. 1999. Tehlike Analizleri ve Kritik Kontrol Noktaları (HACCP) ve Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Karaali, A. 2003. Gıda İşletmelerinde HACCP Uygulamaları ve Denetimi. T.C.Sağlık Bakanlığı Yayını, Ankara.

Tayar, M. 2008. Gıda Güvenliği . Erişim Adresi: <http://homepage.uludağ.edu.tr> Erişim Tarihi : 12.03.2023.

Topoyan, M. 2003. Gıda Sektöründe Kritik Kontrol Noktaları ve Tehlike Analizleri (HACCP) ve TS EN ISO 9001:2000 Kalite Yönetim Sistemi İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.

TSE EN ISO 22000. 2006. Gıda Güvenliği Yönetim Sistemleri, Gıda Zincirindeki Tüm Kuruluşlar için Şartlar.

Ulca, A. 2000. Kalite güvenliği geleneksel kalite kontrollerinin yerini alıyor. Dünya Gıda Dergisi. 1(3): 30

Yasan, Z. 2007. Gıda Sektöründe HACCP Uygulaması ve Çevreyle Etkileşimi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Yurttagül, M. 1991. Tüketicilerin Gıda Katkı Maddeleri İle İlgili Bilgi ve Uygulamaları. Beslenme ve Diyet Dergisi. 20(2): 199.

ERGENEKON'DAN ÇIKIŞ YA DA NEVRUZ BAYRAMI

İrfan Ünver
NASRATTINOĞLU*

Nevruz, bize özgü bir bayramdır. Bir başka deyişle, Türk-İslam âleminin ulusal bayramıdır.

Kelimenin kökenine bakarak, Nevruz'u, Acem, ya da başka bir ulusa veya etnik topluluğa mal'etmek mümkün değildir.

Zira Nevruz olayının tarihsel geçmişine bakıldığında, Ergenekon'a kadar gidilmektedir.

Zaten Nevruz'un bir adı da "**Ergenekon Bayramı**" dır. Keza "**Bahar Bayramı**" da denilebilir.

Biz, Doğu Türkistan'dan başlayarak, Tanrı Dağlarının doğusundaki ve batısındaki; Azerbaycan ve Kafkasya'daki bütün Türk yurtlarını adım adım dolaşıp incelemelerde bulunma olanağı bulan, şanslı kişilerdeniz.

Bu nedenle, gözlemlerimize dayanarak Nevruz'un bütünüyle bize özgü bir bayram olduğunu söyleyebiliriz.

Türk Dünyasının neresine giderseniz gidiniz Nevruz, son derece önemli bir ulusal bayram olarak kutlanmaktadır.

Orta Asya ve Azerbaycan Cumhuriyetlerindeki Nevruz kutlamaları için, cumhurbaşkanları fermanlar yayınlamakta, üst düzeyde düzenleme kurulları tarafından bayram organize edilmektedir.

Kırgızistan Yazarlar Birliği lokalinin adı "**Nevruz**"dur. Rusya Federasyonuna bağlı Tataristan Cumhuriyetinin başkenti Kazan'ın merkezindeki bir aşevinin adı Nevruz'dur.

Orta Asya'daki pek çok insanın adı veya soyadı Nevruz'dur.

Gelişim süreci içerisinde, Türkiye'de Nevruz Bayramının uzunca bir süre ihmal edildiği doğrudur. Ancak unutulmamıştır.

*Türk Kooperatifçilik Eğitim Vakfı Kurucu Üyesi

Belki de Hıdrellez, Nevruz'un yerini almıştır? Nevruz barışın, dostluğun simgesidir.

Bu güzel bayramda insanların birbirleriyle kavga değil, barış yapmaları gerekir.

Ayrıca Nevruz, belirli bir inanç sisteminin ya da tarikatın bayramı da değildir.

Aksine tüm insanlığın bayramıdır... Zira tarih içerisinde Nevruz, Çin'de yaşayan bütün halkları etkilemiştir ve eldeki verilere göre, Çin'deki egemen zümre olan Han ulusu da zaman zaman bu bayramı kutlamıştır.

Değişmeyen ve değiştirilemeyecek olan gerçek odur ki; Nevruz bizim ulusal bayramımızdır. Dolayısıyla Nevruz'un kutlandığı 21 Mart Bayramı ilan edilmeli ve kutlama şöenleri yapılmalıdır.

Kışın sonu baharın başlangıcı

Milâdi bayramı yaratanlar, yılın oniki ayını şöyle düzenlemişlerdir:

Mart, Nisan, Mayıs ayları ilkbahar;

Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları yaz;

Eylül, Ekim ve Kasım ayları sonbahar;

Aralık, Ocak ve Şubat ayları ise kıştır.

Kuşkusuz, her mevsimin kendine özgü güzellikleri ve özellikleri vardır.

Ama eski kışlar uzun sürer ve insanları bıkip usandırır! Orta Anadolu ile Ege ve Akdeniz'in kavşak noktasında bulunan kentlerde kış, son derece sert geçer, yağın kar aylarca kalkmazdı.

O kadar ki, kimi zaman, yağın karın yüksekliği birkaç metre ile telaffuz edilirdi.

Dolayısıyla kışın bir an önce geçip, yerini bahara terk etmesi arzu edilirdi.

Şubat ayı gelip de, cemreler düşmeye başlayınca, insanların yüzleri gülerdi.

Elle tutulup, gözle görülmeyen bu "**cemre**" neydi?...

Cemre, Arapça'da ateş demektir.

Cemre düşmesi, eski bilgilere göre dünyayı teşkil eden üç unsurun, birer hafta ara ile ısınması demektir.

Binlerce sene bu meteoroloji takvimi denenmiş ve büyük ölçüde isabetli olmuştur.

Kış, cemrelerin düşmesinden sonra hafifler ve kimi zaman sona erer ve bahar, güzel yüzünü gösterir.

Nevruz'a doğru

Milâdi takvim, duvarlarda asılı durur, devletin düzeni bu takvime göre yürürdü ama, insanlar, kışın hesabını kendi geleneğine göre yapardı.

O insanlara göre kış demek, 90 demektir; yani 90 gündür... Bu 90'ın hesabı ise şöyledir.

Kasım ayından itibaren 45 gün sayılır...Bu 45 günün sonu, 90'ın başlangıcıdır. İşte o gün acımasız kış, hükmünü icra etmeye başlar.

Bir başka deyişle “Zemheri” başlamıştır!...

Zemheri soğukları, 40 gün sürer. Sonra Hamsin gelir.

İkisi arasında amansız bir savaşım verilir! Neticede Hamsin, Zemheriyi kovarak, egemenliği eline alır.

Zemheri'den çıkıp, Hamsinin onun yerini aldığı gün, müthiş bir soğuk başlar...

Hamsinin ömrü pek uzun değildir; sadece 20 gün sürer. 21. Gün (*yani 20 şubatta*) birinci Cemre havaya düşer.

Ege bölgesindeki bazı kentlerde Cemre'ye, Cemile de denir. 7 gün sonra, 27 şubatta Cemre suya düşer ve sular ısınmaya başlar.

Bir 7 gün daha geçtikten sonra, 5 martta üçüncü Cemre toprağa düşer ve o gün topraklar buharlaşmaya, kurumaya başlar.

Böylelikle doğanın her yeri ısınmış olur. Ama daha kış bitmemiştir...

Üçüncü Cemre'nin düşmesinden sonra, bir 9 gün daha geçer ve “**Berdül-Acüz**” gelir ki, onunla birlikte gelen soğuk, insanları hayâl kırıklığına uğratar; meyva ağaçlarının açmış olan çiçekleri donup, dökülür. (**Halkın deyişiyile**) Leyleğin yumurtası kışında donar!...

Nihayet Zemheri'nin başladığı günden itibaren 90 gün geçmiştir ve kış sona ermiştir. İşte o gün, Nevruz'dur...

Eski Nevruz'lar

70-80 yıl önce bizim çocukluk yıllarımızda, Ege Bölgesi'ndeki Afyonkarahisar'da kutlanan Nevruz'lar, tam bir şölen havasında geçirdi.

Büyüklerimiz; “Bugün (Arapça) sin harfi ile başlayan 7 çeşit gıda ürünü yenilecek” derlerdi. Evlerde süt, simit, susam, semek (balık), sahlep, sirke, sarımsak vb. bulundurulurdu.

Şayet sin'le başlayan 7 yiyecek temin edilemezse, miktarın 3'e indirilmesi de olabilirdi...

Nevruz yaklaşırken evlerde hazırlık başlardı. Herkes bol bol yakacak istif ederdi Yakacaklar özellikle eski hasır, sepet, küfe, odun cinsinden şeyler olurdu.

Hatta yakacak ikmalini yapamayan mahalleler, bu konuda daha becerikli olan mahallelerin yakacaklarını, geceleyin aşırırlardı!...

O gün kadınlar, evlerde iş yapmazlardı. Hatta evlerinin rutin temizliğini dahi, özellikle ihmal ederlerdi.

Kimi dükkânlar kapatılır, herkes, gün boyunca eğlencenin tadını çıkarırdı. Daha şafak sökerken, gençler sokaklara fırlar, ateşler yakılırdı.

Gençler, kentin ortasında yükselen muhteşem Kale'nin ve karşısındaki Orta Sivri denilen tepenin üzerinde, katran gibi, yanıcı maddelerle, kentin her yerinden görülebilecek meş'aleler tutuştururlardı.

Gençler, kızlı-erkekli gruplar halinde ateşlerin üzerinden atlarken, birbirlerine mani söylerlerdi. Yakılan ateşin kenarında yumurtalar haşlanır ve bu yumurtalar, genellikle soğan kabuğu ile boyanırdı.

Sonra, kaynamış olan yumurtalarla yarışma başlardı. Kim, kimin yumurtasını kırarsa, öteki yumurtayı kazanmış olurdu.

Şölen, akşama kadar aralıksız devam ederken, türlü çeşitli oyunlarla da renklendirilirdi.

Sonuç olarak

Türkiye'de ulusal ihmal nedeniyle; öteki Türk cumhuriyetleri ve topluluklarda ise, komünist sistemin gelenek ve göreneklere unutturmak istemesinden dolayı Nevruz, gerektiği biçimde yıllar yılı kutlanamamış; ama yüreklerde yaşatılmıştır.

Bugün özellikle Türk cumhuriyetlerinde, Nevruz günleri, görkemli bir bayram şeklinde ve devlet düzeyinde kutlanmaktadır.

TRT televizyonu, birkaç yıldan bu yana, her yıl bir Türk cumhuriyetinden naklen, Nevruz kutlamalarını yayınlamaktadır.

Bu yayınlardan da görülmektedir ki, Nevruz insanımız için büyük bir olaydır.

Bu bayramlarda, unutulmaya yüz tutan birçok gelenekler ortaya konulmaktadır.

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

YÖNETİM KURULU

Başkan	: Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY
Başkan Yrd.	: Prof. Dr. Nurettin PARILTI
Muhasip Üye	: Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Üye	: Prof. Dr. Nevzat AYPEK
Üye	: Prof. Dr. Enver AYDOĞAN
Üye	: Prof. Dr. Turhan ÇETİN
Üye	: Prof. Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU
Üye	: Prof. Dr. Mehmet BAŞ
Üye	: Prof. Dr. Cemalettin AKTEPE
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman OKUR
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Kadir ÖZER

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

DENETİM KURULU

Prof. Dr. Muharrem ÇETİN
Doç. Dr. Emine ÖNER KAYA
Dr. Öğr. Üyesi Cemil ŞENEL

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

HAYSİYET DİVANI

Hüsnü POYRAZ
Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN
Özdemir ÜNSAL

Yazarlarımıza Duyuru

1. Dergiye gönderilen yazıların elektronik ortamda teslim edilmesi
2. Yazılarda yer alacak resimlerin yazarlar tarafından metne yerleştirilip olarak teslim edilmesi
3. Yazıların 11 Punto ve Times New Roman karakteriyle yazılması
4. Tercüme yazılarda kaynak belirtilmesi
5. Araştırma ve bilimsel yazılar dışındaki yazıların en çok 5 (A4) sayfası olarak yazılması
6. Dergimize gönderilen yazıların başka bir dergiye gönderilmemiş ve yayınlanmamış olması gerekmektedir.

Yönetim Kurulu Herhangi Bir Maaş, Ücret ve Huzur Hakkı Almamaktadır.

Kooperatif Postası

KARINCA

MART 2023 YIL: 89 SAYI: 1035 ISSN: 1300-1450

9 771300 145005